

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

De Sacramentis In Genere

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XXII. De fine, & neceßitate Sacramentorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53925](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53925)

ramento Baptismi. DIDYMVS in libro 2. de Spiritu sancto: Qui unum, inquit, de præceptis nominibus prætermittit, neque perfectionem Sacramenti attingit, nec à peccato hominem liberat AVGVSTINVS libro 6. contra Donatistas, capite 25, Certa sunt, inquit, verba Evangelica, sine quibus non potest consecrari Baptismus. DAMASCENVS libro 4. de fide, capit. 16. Quæ forma verborum in Baptismo adhibenda sit, Dominus exposuit, dicens; Baptizantes eos, &c. Accedat Concilium ARELATENSE I. can. 8. quod examinari iubet, qua forma verborum Ariani baptizent,

CAPVT XXII.

De fine, & necessitate Sacramentorum.

RIA explicanda erunt circa finale causam Sacramentorum. PRIMVM, de ipso fine dicendum erit, SECVNDO, de necessitate, quæ ex fine cognoscitur. TERTIO, defendenda est sententia Ecclesiæ contra menadcia, & calumnias hæreticorum. Quod ad primum attinet, duo quæri possunt, cum quæritur quis finis sit Sacramentorum. PRIMVM, ad quem finem assequendum Deus instituerit Sacramenta. SECVNDO, cur ad eum finem assequendum talia media instituerit, cum potuerit per alia media, & etiam sine vllis medijs ad eum finem peruenire.

Prior quæstio iam explicata est in disputatione de definitione Sacramentorum: iam enim ostendimus, Sacramenta instituta esse ad iustificandos homines, atque ut sint signa, & causæ instrumentales gratiæ Dei.

Posterior quæstio facilis est, nec de ea vlla est controuersia. Et quidem auctores multas rationes colligunt, tum ex parte Dei, tum ex parte hominis, tum ex parte Sacramentorum ipsorum, cur vtile fuerit Sacramenta, id est, sensibilia signa instituire ad iustificandos homines. Sed hæ sunt præcipuæ causæ.

PRIMA, quia id congruit naturæ humanæ, quæ ex corpore, & spiritu constat. Sic enim ait S. CHRYSOSTOMVS homil. 60. ad populum, & 83. in Matth. Si incorporeus esses, nuda, & incorporea tibi dedisset dona, sed quoniam anima corpori inserta est in sensibilibus intelligibilia tibi præbet. Similia docent

docent Gregorius Nazianzenus, & Gregorius Nyssenus in sermone de Baptismo.

SECUNDA, vt clariùs appareret, gratiam, quæ datur per Sacramenta, à solo Deo esse. Si enim daretur per actiones aliquas spirituales, suspicari potuissent homines, vi propria illius actionis homines iustificari: nunc autè cum per res corporales, & abiectas detur tam excellens donum, nullus relinquatur locus eiusmodi suspicionis. Qua etiam de causa Dominus Ioan. 9. cæcum illuminauit sputo, & luto, non aliquo precioso vnguento: & mundum sibi subijcere voluit per homines pauperes, & obscuros.

TERTIA, vt simul essent instrumenta iustificationis, & signa, quibus discernentur fideles ab infidelibus, & quibus colligeretur populus Dei, & quibus etiam, vt sacris cæremonijs coleretur Deus. Nec enim poterant esse signa ad discernendos alios ab alijs, neque etiam cæremoniæ religionis, nisi essent externa, & sensibilia, Vide multas eiusmodi rationes apud Hugonem, lib. 1. de Sacramentis, part. 9. cap. 3. & Magistrum, ac Doctores, lib. 4. sentent. dist. 1. & S. Thomam, lib. 4. contra Gentes, cap. 56. & ex recentioribus Gulielmum Aleum, lib. de Sacramentis in genere, cap. 24.

Quantum ad SECUNDVM, de necessitate, duplex est necessitas. VNA dicitur necessitas præcepti ALTERA necessitas medijs. Et quanquam interdum hæ duæ necessitates coniunctæ sint; nam hoc ipso quod aliquid est medium ad salutem necessarium, simul etiam est præceptum naturale, si in nostra potestate situm sit: tamè hoc interest, quod cum quis ex ignorantia inuincibili, aut alia iusta de causa nõ implet præceptum, is nihil detrimenti accipit: at si quis non accipiat medium necessarium, is magnum detrimentum capit, quia non assequitur finem, licet ex ignorantia inuincibili ei accidat. Verbi gratia, Sacramentum Confirmationis est præceptum, sed non medium ad salutem simpliciter necessarium, idè qui negligit accipere eiusmodi Sacramentum, peccat: sed si ex legitima causa non accipiat, nec peccat, nec impeditur à salute. Quia verò Baptismus in re, vel in voto est præceptum, & medium, idè qui non baptizatur; aut certè non desiderat Baptismum, non saluatur, licet ex ignorantia, vel impotentia id accidat.

Rursus necessitas medijs; A VT est necessitas simpliciter, quomodo

modo alæ necessariae sunt ad volandum; Avt ad bene esse, quomodo equus necessarius est ad iter faciendum. Denique utraque necessitas, Avt est absoluta, & naturalis, ut in exemplis positus; Avt ex institutione, & arbitratu alteri: quomodo in ludis attingere metam, est medium necessarium ad brauium; Avt est partim ex institutione, partim ex naturali congruentia, ut cum Imperator cōcedit militibus urbem aliquam diripiendam, si eam vi ceperint. Ex his facile poterit intelligi, quæ sit necessitas Sacramentorum.

Sit igitur PRIMA propositio: *Nulla Sacramenta habent absolutam necessitatem, sed omnis eorum necessitas pendet ex præcepto, & institutione diuina, adiuncta naturali congruentia* Certum est enim potuisse Deum sine vllis Sacramētis homines iustificare neque de hoc vlla controuersia est.

SECUNDA propositio: *Omnia Sacramenta necessaria sunt necessitate præcepti, licet non singulis.* De hac propositione non est controuersia cum hæreticis.

TERTIA propositio: *Baptismus, & Pœnitentia necessaria sunt, posita in institutione diuina, necessitate medij simpliciter; Baptismus quidem omnibus, Pœnitentia ijs, qui post Baptismum læthaliter delinquent.* In hac non conuenimus. Nam aduersarij, fatentur quidem Sacramenta esse necessaria, quia præcepta, & etiam necessaria ut media vtilia: non tamen agnoscunt vllum Sacramentum necessari-um simpliciter ut medium. Et ratio est, quia cum sola fides iustificet, Sacramenta solum adhibentur, ut fidem excitent, aut nutriant. Atqui sine Sacramentis per solum verbum potest fides gigni, nutriri, augeri: non igitur sunt vlla Sacramenta simpliciter necessaria. Sed hæc controuersia tractanda est in disputatione de Baptismo, & Pœnitentia: nunc sufficient duo loca Scripturæ apertissima. Ioan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum Dei.* Lucae 13. *Nisi Pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.*

QUARTA propositio: *Eucharistia, Confirmatio, & Extrema vntio necessaria sunt necessitate medij ad bene esse, posita diuina institutione.* In hac non conuenimus, quatenus numeramus, Confirmationem, & Vntionem inter Sacramen- ta: sed de hoc alibi. Quantum ad Eucharistiam, conuenimus,

H. S. quod

quod sit in præcepto; sed quod sit necessaria ad benè esse, ut medium, videtur conuenire, sed re ipsa non conuenimus. Nam dicunt quidem *Caluinus* in Antidoto, & *Kemnitius* in Examine, Sacramenta esse necessaria, ut media à Christo instituta; sed inter explicandum ita extenuant hanc necessitatem, ut eam ferè tollant. Volunt enim Sacramenta solùm esse utilia ad alendam fidem, quia repræsentant oculis id, quod verbum offert auribus. Vnde *Apologia Confessionis*, artic. 13, comparat Sacramenta picturæ: sicut ergo picturæ non possunt dici necessariae ad salutem, nisi fortè hominibus valde rudibus, ita nec Sacramenta secundum ipsorum sententiam. Conatur *Kemnitius* loco citato refellere hanc similitudinem de pictura, & ostendere nescio quam maiorem necessitatem. Sed non potest negare similitudinem illam esse in *Apologia*, quam se in omnibus sequi profitetur. Et præterea alijs verbis idem dicit: nihil enim vult Sacramenta esse aliud, nisi ritus, in quibus visibiliter repræsentetur promissio, sicut audibiliter, ut sic loquar, repræsentatur in verbo. Itaque reuè non agnoscunt necessitatem, licet mentiantur se agnoscere, sed solùm tenuem quandam utilitatem Sacramentorum.

QVINTA propositio: *Ordo necessarius est, non singulis hominibus, sed ipsi Ecclesie in vniuersum, necessitate medijs simpliciter, posita diuina institutione.*

SEXTA propositio: *Matrimonium necessarium est ad bene esse, non singulis hominibus, seu Ecclesie in vniuersum.* De his non est controuersia. Vide sanctum Thomam, 3. parte quest. 65. artic. 4.

Quantum ad *TERTIVM*, refellenda sunt mendacia & calumniæ *Caluini*, & *Kemnitij* contra canonem IV. sess. 7. Concilij Tridentini, vbi de necessitate Sacramentorum agitur. Verba Concilij ita habent: *Si quis dixerit, Sacramentum nouæ legis non esse ad salutem necessaria, sed superflua, & sine eis, aut eorum voto per solam fidem homines à Deo gratiâ iustificationis adipisci, licet omnia singulis necessaria non sint, anathema sit.* Quo Canone Concilium tria definit. *PRIMUM* Sacramenta non esse superflua ad salutem, sed necessaria: id quod definitum est contra *Anabaptistas*, & *Zvvingianos*, qui (ut supra in disputatione de definitione vidimus) Sacramen-
ta uti-

ta vtilia esse volebant ad discernendos fideles ab infidelibus, non autem ad salutem consequendam. Atque hanc partem definitionis libenter admittunt, & probat Calvinus, & Kemnitius. SECUNDO, Sacramenta quædam adesse necessaria, ut sine ipsis, vel eorum voto non possit salus contingere. Hoc autem est contra Lutheranos, & Calvinistas, qui soli fidei tribuunt eiusmodi necessitatem. TERTIO, non omnia Sacramenta esse singulis necessaria: id quod asseritur propter Ordinem, & Matrimonium. In qua parte definitionis illud solum reprehenditur, quod hæc inter Sacramenta numeramus: sed de hoc alibi dicendum erit. veniamus nunc ad mendacia.

Hunc Canonem ita Calvinus calumniatur in Antidoto: *Hic boni Patres pro sua crassitie non animaduertiunt, quidquid nobis gratia per Sacramenta confertur, nihilominus fidei imputandum. Qui enim à Sacramentis fidem separat, perinde facit, ac si animam à corpore tolleret. Ergo quemadmodum Euangelij doctrinam non excludimus, cum dicimus, nos sola fide Christi gratiam adipisci, ita nec Sacramenta; quorum eadem est ratio, cum Euangelij sint sigilla.* Hæc ille.

Quibus verbis reprehendit illam partem canonis, ubi Concilium damnat eos, qui dicunt, homines iustificari sola fide sine Sacramentis. Idem autem reprehendit, quia putat à Concilio damnari sententiam Lutheranorum non intellectam. Nam etsi fatentur Lutherani solam fidem iustificare, & proinde Sacramenta non iustificare, eo modo, quo fides iustificat, tamen admittunt etiam Sacramenta alio modo iustificare: quomodo non negant, Deum iustificare, & Christi passionem iustificare, & concionem etiam suo quodam modo iustificare. Nam Deus iustificare dicitur, ex auctoritate peccata remittens, & in gratiam nos recipiens: Christus iustificare dicitur meritoriè, quia meruit nobis gratiam, & remissionem peccatorum, verbum, & Sacramentum iustificant instrumentaliter, quatenus excitant, vel nutriunt fidem, quæ iustificationem apprehendit: fides autem iustificat, quia immediatè veluti quædam spiritualis manus, iustificationem apprehendit; quo modo iustificandi fides comitem nullum habet. Itaque ineptè Concilium ex Caluini sententia colligit Lutherana

nos excludere Sacramenta à iustificatione, quia doceant solam fidem iustificare.

Similem calumniam habet Kemnitius, pag. 80. Quod inquit, præcipue observandum est, necessitatem Sacramentorum opponunt iustificationi per solam fidem, atque ea, quæ ad salutem necessaria sunt, distinguenda sunt, ut Christus promerens, Pater donans, organa, seu instrumenta verbi, & Sacramentorum, per quæ Spiritus sanctus beneficia illa novi testamenti offert, applicat, obsignat, auget, & confirmat, in credentibus, & demum fides, quæ beneficia illa apprehendit, & accipit. Singula hæc suo modo, & in suo gradu ad salutem nostram ordinata sunt. Et sicut non sequitur, Sacramenta ad salutem sunt necessaria, ergo non solus Christus suo merito nobis eam acquisiuit: ita etiam non sequitur, Sacramenta ad salutem sunt necessaria, ergo non per solam fidem gratiam iustificationis accipimus. Hæc ille.

Atqui hæc est calumnia, & mendacium manifestum. Concilium enim rectè intellexit eorum sententiam, & id ipsum propriè damnauit, quod illi docent. Nam non damnat eos Concilium, quòd excludant Sacramenta à iustificatione quouis modo, sed quòd excludant ab immediata acceptione, & applicatione iustificationis, quam ipsi soli fidei tribuunt. Fides enim Catholica non admittit sola fide immediatè apprehendi, & applicari hominibus gratiam iustificationis, sed vult ad id necessariò requiri etiam Sacramenta, ad eòdè vt si fides in aliquo existat, quamuis maxima, non tamen iustificet, nisi adit etiam Sacramentum in re, vel in voto; Immo magis requiritur Sacramentum, quàm fides. Nam sine Sacramento in re, vel in voto nemo iustificatur, neque paruulus, neque adultus; sine fide autem aliqui iustificantur, vt paruuli, qui fidem propriam nullam habent, qua recipiant iustificationem, & tamen per Sacramentum fidei iustificantur.

Vnde etiam refellitur, quod ait Calvinus; quidquid nobis gratiæ per Sacramenta confertur, id fidei imputandum. Id enim falsum est. Gratia enim quæ per Sacramenta confertur, imputanda est virtuti ipsorum Sacramentorū, & Christi institutioni, non fidei: fides enim non tribuit vim Sacramentis, sed solùm disponit subiectum, vt supra diximus,

Iam

Iam verò Martinus Kemnitius in 2. part. Examinis, pag. 79. & sequentibus, dicit in singulis dictionibus huius canonis latere insidias: detegit autem ipse quinque insidias: quæ tamen reuera non sunt latentes insidiæ Concilij, sed patentes calumniæ Kemnitij. P R I M O sic ait: *Principio artificium compositionis in hoc canone considerandum est. In singulis enim ferme dictionibus peculiare latet insidiæ.* Et infra, *Reliquos, inquit, ritus, ut Confirmationis, Extremæ unctionis, auricularis Confessionis, Satisfactionis, &c. volunt simpliciter esse Sacramenta ad salutem necessaria.*]

Hoc esse mendacium perspicuum est, tum ex eo, quod Concilium non addit vocem illam (simpliciter) tum etiam quia communis sententia Theologorum, à qua Concilium nunquam recedit, solum tria Sacramenta docet esse necessaria simpliciter; Baptismum omnibus; & Pœnitentiam omnibus, qui peccant post Baptismum; & Ordinem ipsi Ecclesiæ in vniuersum. Sine reliquis posse homines saluari, modò absit negligentia, & contemptus. Vide S. Thomam 3. par. quæst. 65. art. 4.

S E C V N D O sic ait idem Kemnitius: *Neque enim quisquam sanus iustificationem per solam fidem ita vnquam intellexit, quasi à iustificatione excludatur gratia Dei, meritum Christi, & ministerium verbi, & Sacramentorum.*

Hoc est alterum mendacium. Nam etsiam si Kemnitius, & Calvinus doceant, solam fidem nõ debere opponi Sacramentis in negotio iustificationis, sicut non apponitur gratiæ Dei, & merito Christi; tamen Lutherus, quem sanum fuisse Kemnitius nunquam negaret, multis in locis opposuit solam fidem Sacramentis, ac disertis verbis docuit, ita sola fide homines iustificari, vt nulla pars iustificationis ad Sacramenta pertineat. In lib. de captiuitate Babylonica, cap. de Baptismo: *Baptismus, inquit, neminem iustificat, nec vlli prodest, sed fides in verbum promissionis.* Et in asserti. artic. *Nos dicimus, inquit, nec noui, nec veteris Testamenti Sacramenta, sed solum fidem iustificasse.* Et in lib. contra Ioannem Cochlæum: *Non potest, inquit, vlla pars iustificationis tribui Baptismo.* Hec ille. Qui certè non dixisset, Gratia Dei, aut meritum Christi non iustificanti, nec vllis profunt, & nulla pars iustificationis tribui potest gratiæ Dei, aut merito Christi. Lutherus igitur opposuit iustificationem per solam fidem Sacramentis, quam tamen

non

non opposuisset gratiæ Dei, aut merito Christi. Sic etiam Philippus Melanchthon, quem insanum fuisse Kemnitius nunquam diceret, in locis editis, anno M. D. XXII. *Non iustificat, inquit, signa, ut Apostolus ait, Circumcisio nihil est, nec Baptismus nihil est participatio mensæ Domini nihil est.* Hæc ille. Sed quæso, an dixisset Melanchthon, Gratia Dei non iustificat, & gratia Dei nihil est? Igitur opponebant veteres Lutherani solam fidem Sacramentis, quam non opposuissent gratiæ & merito Christi. Porro Concilium simul damnauit & has prophanas voces veterum Lutheranorum, & sententiam, quam sequuntur Caluius, & Kemnitius, licet à veteribus abstineant.

TERTIO, sic ait ibidem Kemnitius: *Neque necessitate Sacramentorum eò tantùm referunt, quòd sint causa instrumentales, per quas à Deo nobis offeratur, & exhibeatur gratia iustificationis, sed loquuntur de adipiscenda, seu accipienda gratia iustificationis. Et hoc nolunt soli fidei tribui, sed adiungunt necessitatem Sacramentorum: hoc est, intelligunt nostrum opus, quòd in susceptione Sacramentorum facimus, ut fides non sola, sed unà cum dignitate, seu merito illius nostri operis accipiat gratiam iustificationis.*

Hic verò impudenter mentitur Kemnitius. Nullus enim Catholicorum iustificationem, quam in Sacramentis accipimus, tribuit dignitati, aut meritis operis nostri, sed institutioni diuinæ, & operi Christi. Nec enim Baptismus, aut alia Sacramenta sunt opera nostra, aut pendent ex nostra dignitate, aut merito: alioqui Sacramenta ab impijs collata non essent vtilia, cuius contrarium tum Catholici, tum etiam Lutherani defendunt contra Donatistas.

QUARTO addit Kemnitius: *Et propterea nominant Sacramenta nouæ legis, ut sit mutua relatio legis, & nostrorum operum in ipso etiam Sacramentorum usu.*

Hic etiam leuiter calumniatur. Non enim per legem intelligit Concilium præceptum, quo opus imperatur, sed Testamentum nouum; idem enim significant Sacramentum nouæ legis, & Sacramentum à Christo institutum, qui est auctor noui Testamenti, seu legis.

QUINTO adiungit ineptissimè: *Ideo etiam votum nomi-*

nant, hoc est, pollicitationem certi operis ad accipiendam iustificationis gratiam.

Quis non miretur imperitiam, vel impudentiam huius cessoris? Nam vel ignoravit, votum in verbis Concilii non pollicitationem, sed desiderium significare; vel de industria cavillari voluit. Certè Concilium, cum ait, Sacramenta esse necessaria, vel eorum votum, per votum voluntatem accipit. Nam ut S. Augustinus libro 4. contra Donatistas, cap. 23. docet, sine Baptismo, latro saluatus est, quia non eius accipiendi voluntas defuit, sed non accipiendi necessitas adfuit. Atque hæc de nugis Kemnitianis, & de causa finali Sacramentorum,

C A P V T XXIII.

Auctorem Sacramentorum solum esse Christum.

DE CAUSSA efficiente Sacramentorum, quatuor sunt cõtrouersia; quot sunt etiam canones de hac re in Concilio Tridëtino, sess. 7. Ut autè hæc facilius intelligantur, obseruandum est triplicem causam efficientem in Sacramentis à Theologis considerari. VNAM principalem, & omninò indepèdentem, in qua dicunt esse potestatem auctoritatis. ALTERAM instrumentalem, sed instrumenti cõiuncti, in qua dicunt esse potestatem excellentiæ. TERTIAM instrumentalem, sed instrumenti separati in qua dicunt esse potestatem ministerialem.

PRIMA causa omnium consensu est Deus; ipse enim solus ex auctoritate gratiam dare potest, & proinde Sacramenta instituere, quæ gratiam efficiunt, aut etiam infallibiliter significant. SECUNDA causa est Christus vt homo; Christi enim humanitas est instrumentum coniunctum diuinitati hypostaticè, & ideò Christo vt homini tribuitur quædam potestas ministerialis quidem, quia deriuata est à diuinitate, tamen excellentiæ potestas dicitur, quia soli Christo conuenit. TERTIA causa est quilibet alius minister Sacramentorum. De 1. causa nulla est quæstio, de 2. vna controuersia, est de 3. tres.

PRIMA igitur quæstio est; An auctor Sacramentorum nouæ legis sit solus Christus. Aduersarij duo quædam docent, Primò, Sacramenta quæ sola ipsa vera Sacramenta putant, à solo